

Torhout

Oostendestraat 260-262

**Archeologienota met
beperkte samenstelling
2018C53**

Verslag van Resultaten

Kim

Aluwé

Pieter

Laloo

Project:
Torhout-Oostendestraat 260-262

Opdrachtgever:
Groep Vanhee Bvba
Kortrijksestraat 439
8020 Oostkamp

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Kim Aluwé, Pieter LALOO

© 2018 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba

Inhoudstafel

Colofon.....	i
Inhoudstafel	ii
Inleiding.....	iii
VERSLAG VAN RESULTATEN.....	1
1. Bureauonderzoek	1
1.1 Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1 Administratieve gegevens	1
1.1.2 Archeologische voorkennis.....	4
1.1.3 De onderzoeksopdracht	4
1.1.3.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied.....	4
1.1.3.2 Randvoorwaarden.....	4
1.1.3.3 Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodem-ingrepen, geïllustreerd met een overzichtspln.	5
1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek.....	9
1.2 Assessment	9
Bibliografie.....	13
Bijlage	14

Inleiding

De initiatiefnemer plant de bouw van drie handelsruimtes aan de Oostendestraat 260-262 te Torhout. Voorafgaand aan de nieuwbouw zullen de huidige gebouwen afgebroken worden.

De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet (perceeloppervlak $>3000\text{m}^2$ en bodemingreep $>1000\text{m}^2$). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, in een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek te maken met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

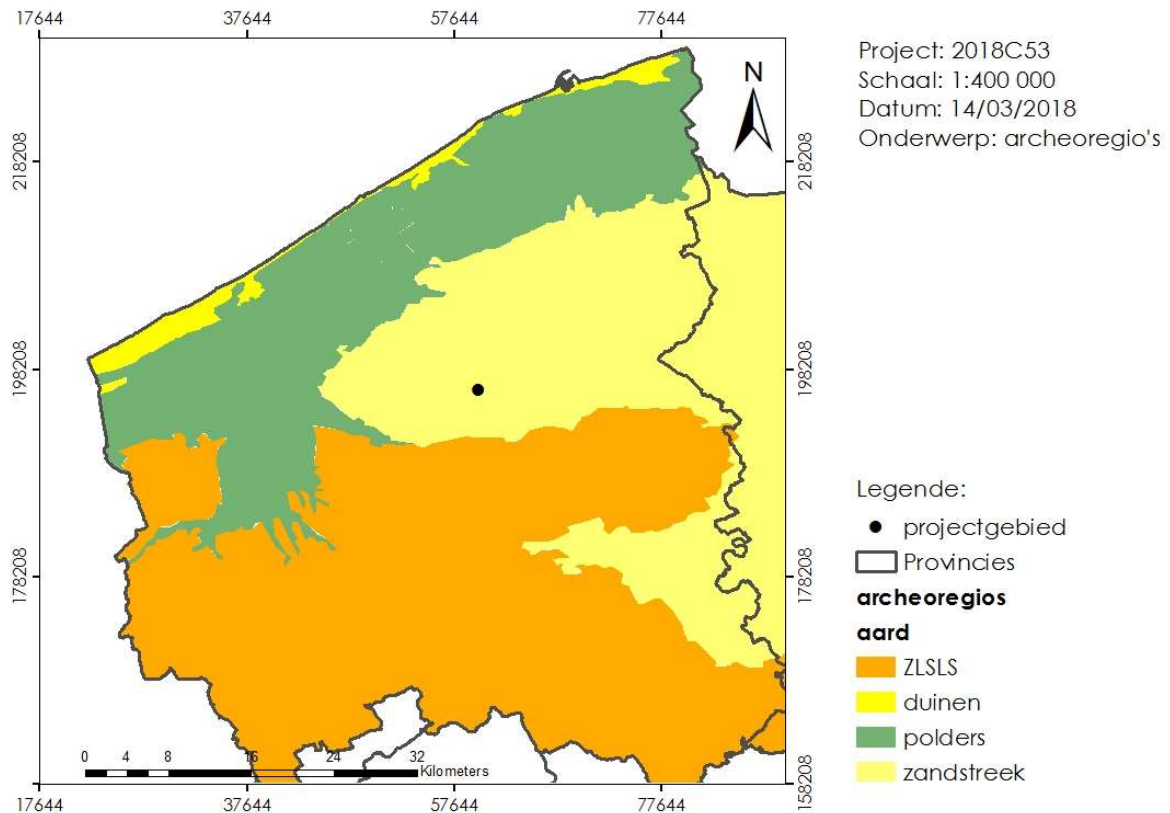
VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Bureauonderzoek

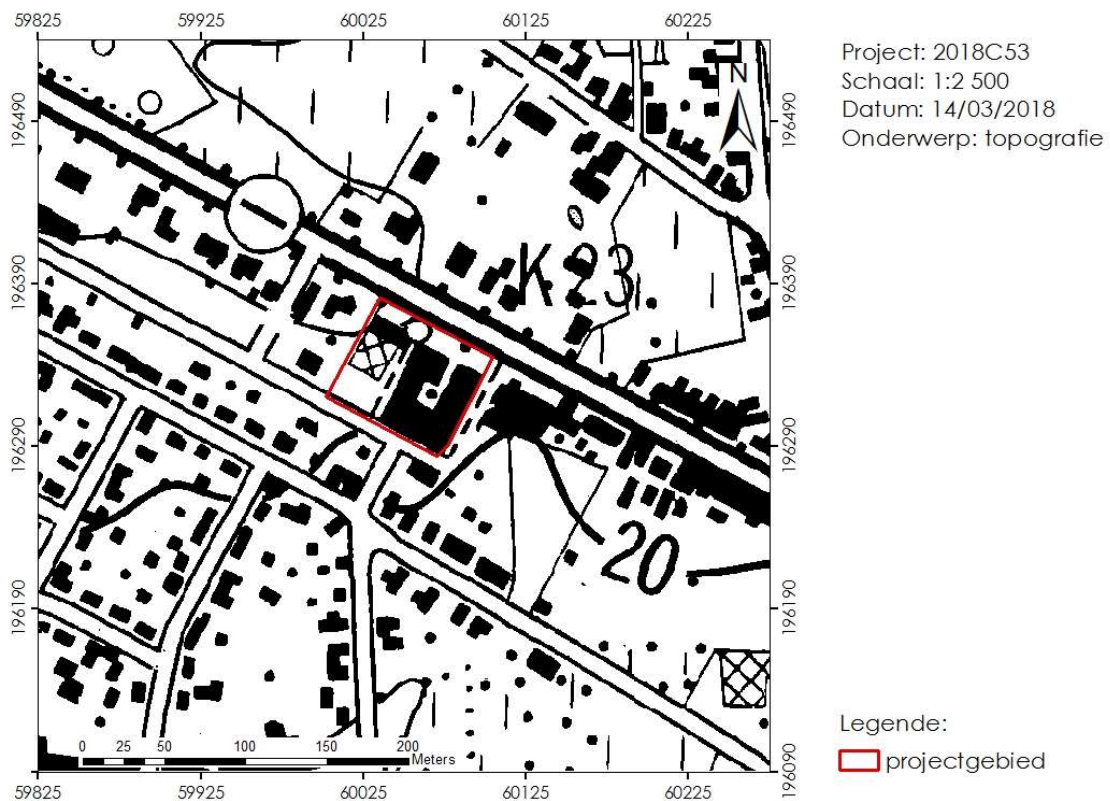
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode vooronderzoek	2018C53						
Wettelijk depot	Nvt.						
Erkend archeoloog	GATE [OE/ERK/Archeoloog/2015/00073]						
Bounding box	<table><tr><td>X</td><td>Y</td></tr><tr><td>60106,548</td><td>196343,679</td></tr><tr><td>60002,831</td><td>196319,866</td></tr></table>	X	Y	60106,548	196343,679	60002,831	196319,866
X	Y						
60106,548	196343,679						
60002,831	196319,866						
Begin- en einddatum bureauonderzoek	14 maart – maart 2018						
Zoektermen Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek						
Geografische situering [Fig. 1-4]	Het projectgebied bevindt zich in het West-Vlaamse Torhout in de Oostendestraat 260-262. De ingrepen voorzien in de stedenbouwkundige aanvraag hebben plaats op volgende kadastrale percelen binnen de hierboven beschreven extremiteiten: Torhout Afd. 1 Torhout, Sectie I 490D2, 570R, 570S, 570P.						
Overzicht bodemingrepen [Fig. 5]	Het projectgebied is ca. 5500m ² groot. De bouw van drie nieuwe handelsruimten (ca. 2700m ²) wordt gepland na de afbraak van twee huidige gebouwen (ca. 3500m ²).						

Figuur 1: Lokalisering Torhout t.o.v. provinciegrenzen (archeoregio's).

Figuur 2: Lokalisatie projectgebied t.o.v. de topografische kaart.

Figuur 3: projectie van het projectgebied op een recente (2016) orthofoto (© GDI Vlaanderen).

Figuur 4: Projectie projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© Geopunt).

1.1.2 Archeologische voorkennis

Er vond nog geen archeologisch onderzoek plaats binnen het projectgebied.

1.1.3 De onderzoeksopdracht

1.1.3.1 *Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied*

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?
- Is er sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate kan deze eventuele vindplaatsen hebben aangetast?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden?
- Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Als de erkende archeoloog na analyse van de geplande bodemingreep, met één doorslaggevend argument m.b.t. de landschappelijke ligging, de historische beschrijving of de bespreking van eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek, kan aantonen dat geen verdere maatregelen nodig zijn omdat:

1° er geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig is,

2° de werken waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd nooit impact hebben op het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed,

3° een archeologisch onderzoek op de betrokken terreinen in kwestie nooit zal leiden tot kenniswinst,

volstaat het dat het bureauonderzoek en de rapportering daarover een beperkte invulling krijgen.

1.1.3.2 *Randvoorwaarden*

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk en economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning.

De initiatiefnemer opteert voor de uitzonderingsprocedure waarbij een archeologienota wordt aangeleverd uitsluitend op basis van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem waarbij wordt nagegaan of er binnen het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem of werfbegeleiding wenselijk is en/of vrijgave mogelijk is.

1.1.3.3 *Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen, geïllustreerd met een overzichtsplaan.*

De initiatiefnemer plant de bouw van drie nieuwe handelsruimten en de aanleg van een parking aan de Oostendestraat 260-262 te Torhout.

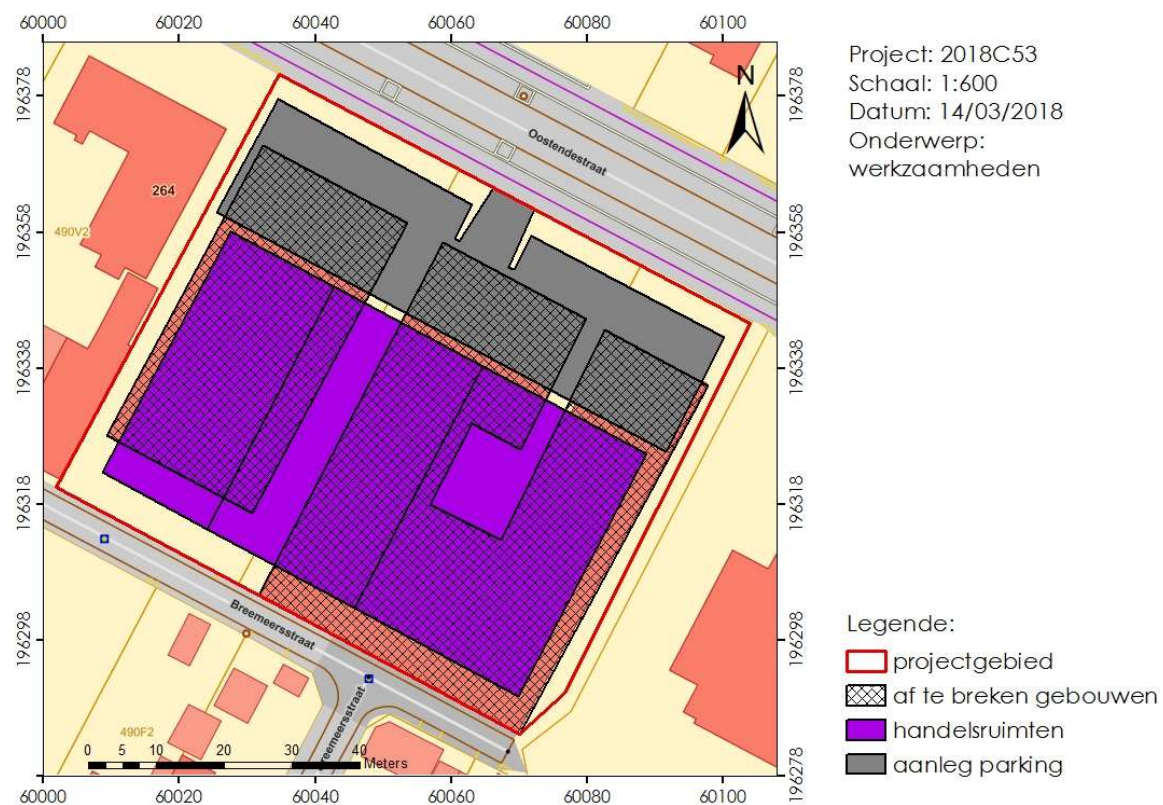
Momenteel bevinden zich op het perceel reeds twee gebouwen (ca. 3500m²) die afgebroken zullen worden om plaats te maken voor de nieuwe handelsruimtes. Ter hoogte van deze handelspanden is de bodem reeds verstoord door de aanleg van funderingen en nutsvoorzieningen in het verleden.

De nieuwe handelsruimtes (ca. 2800m²) worden voor meer dan 80% ingeplant op de reeds verstoorde zone. Er zal geen ondergrondse verdieping worden voorzien, waardoor enkel de plaatsing van een fundering en riolering invloed kan hebben op de bodem. Deze werkzaamheden vinden plaats in een reeds verstoorde bodem.

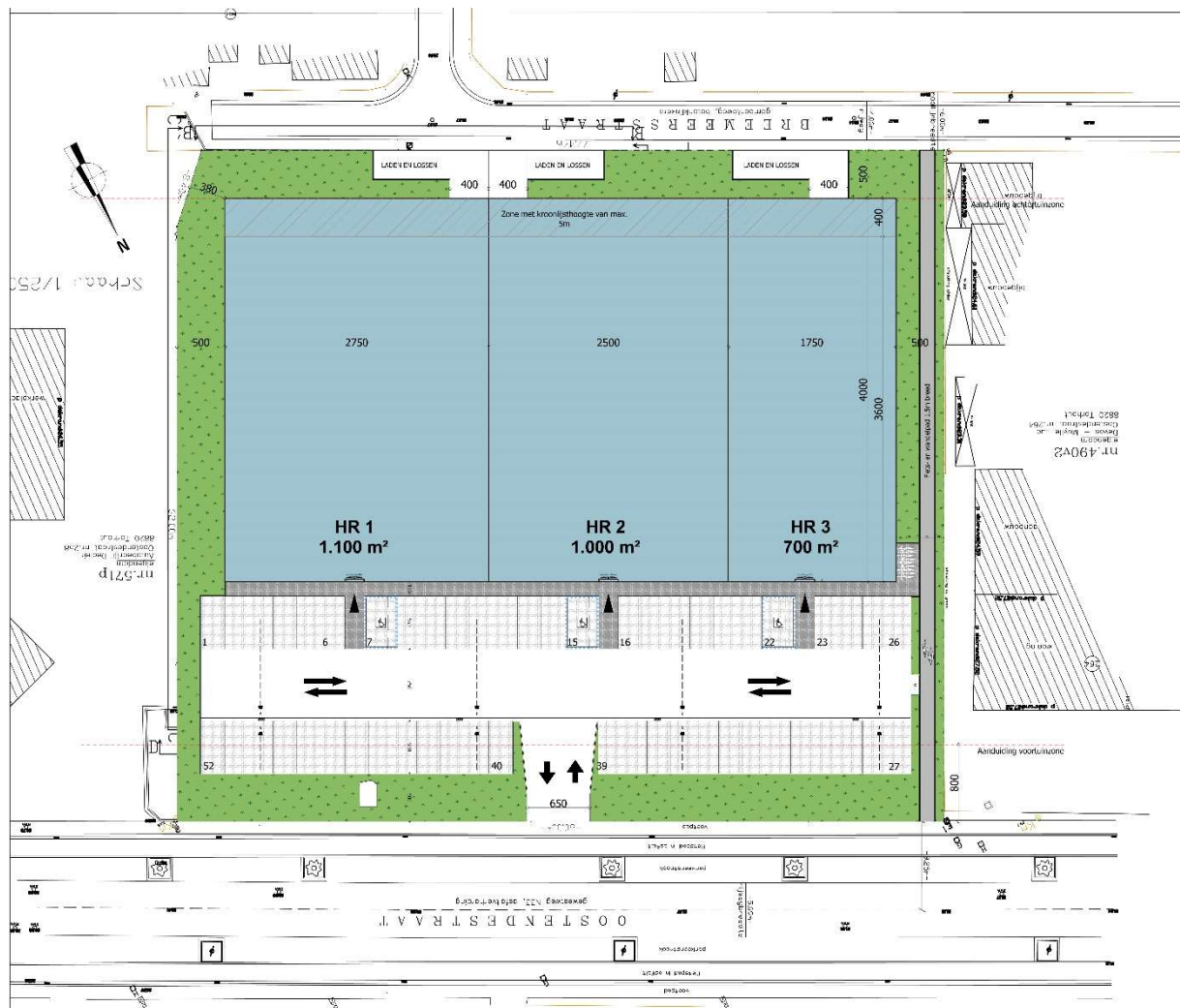
De nieuwbouwconstructie zal bovendien gefundeerd worden op palen. Hiervoor worden funderingssokkels voorzien van 1,2 bij 1,2 m en van 1,2 bij 1,8 m voor de gekoppelde palen. Deze sokkels zullen ca. 2,5 m diep reiken ten opzichte van de nieuwe nulpas. Dit betekent ca. 1,5 m ten opzichte van het bestaande peil. Binnen in het gebouw komt een vloerplaat. Deze komt te liggen in een aan te brengen ophogingspakket. Voor de rioleringen zal plaatselijk dieper gegraven worden, maar dit betreffen eerder zeer smalle lijntracés. Bovendien vindt er eerst een ophoging plaats, waardoor deze ingrepen in feite plaats vinden in de ophoging.

In het noorden van het projectgebied zal een nieuwe parking (ca. 1600m²) worden ingericht met lokaal een ondergrondse waterbuffering. Deze werkzaamheden zullen de bodem slechts tot op geringe diepte (ca. 0,6 m) verstoren. Ter hoogte van de waterbuffering zal dit dieper gebeuren. Maar deze nieuwe parking voor meer dan de helft ingeplant op de reeds bebouwde en dus archeologisch verstoorde zone. Ook de bestaande parking zal voor verstoringen van ca. 0,6 m diep hebben gezorgd van het archeologische niveau.

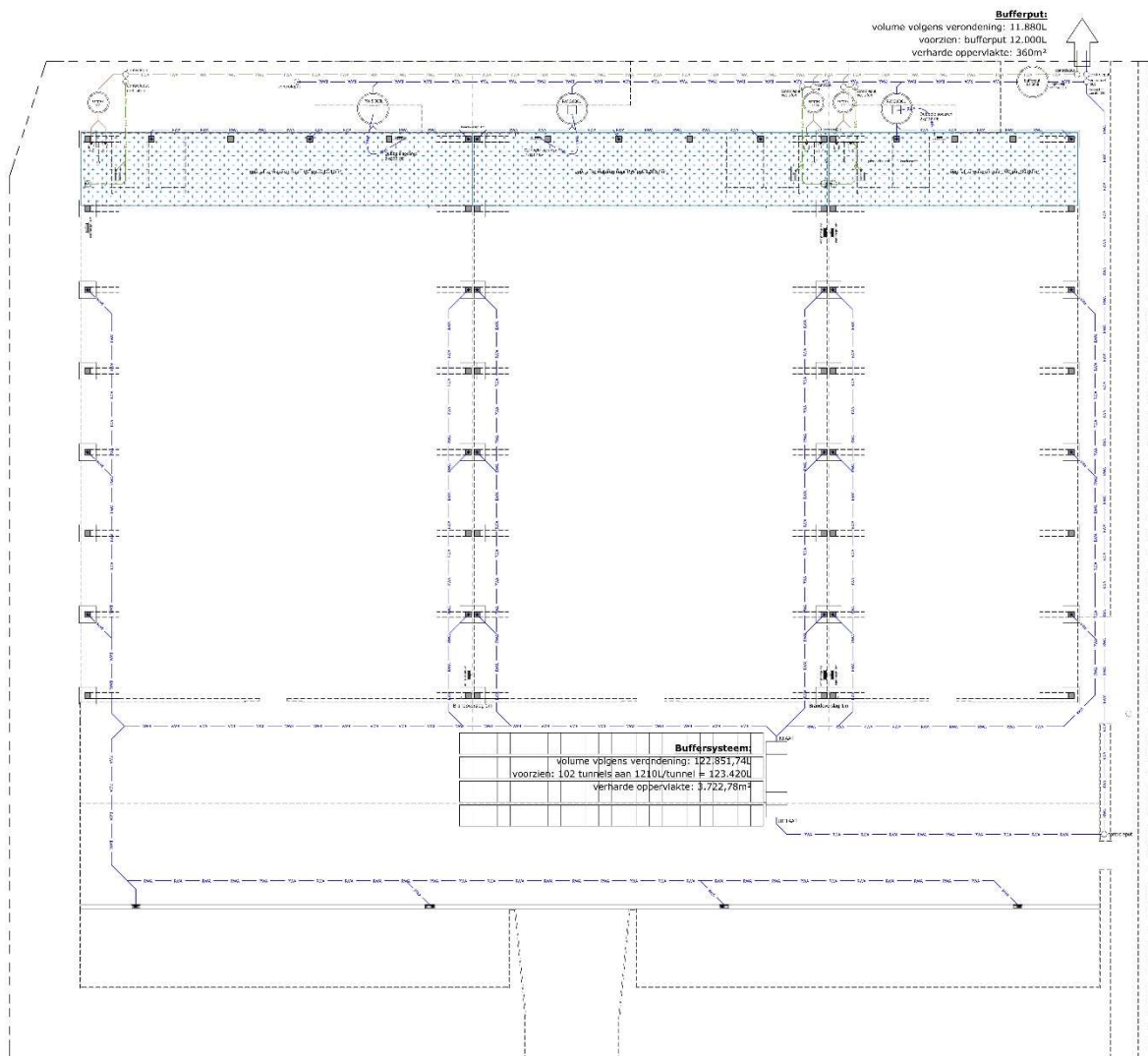
De werkzaamheden vinden dus plaats in een reeds verstoorde bodem en zullen nauwelijks of niet leiden tot extra verstoring van het archeologisch bodemarchief.

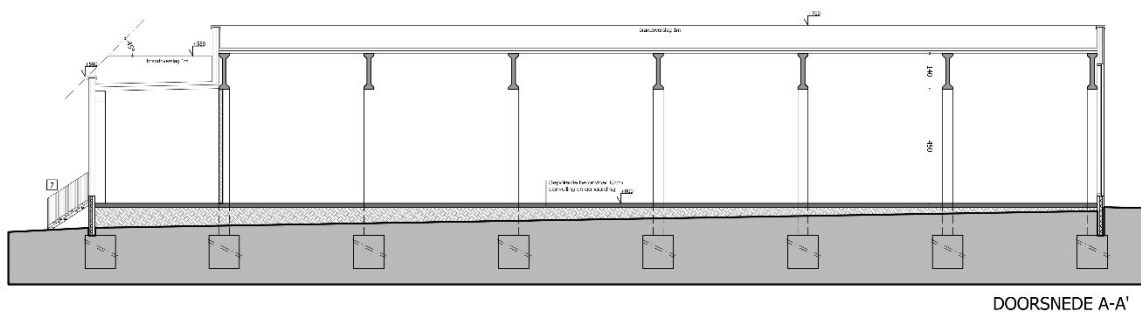
Figuur 5: werkzaamheden aangeduid op een het GRB-bestand (© GDI Vlaanderen).

Figuur 6a : Ontwerpplan nieuwe toestand (© Architectenatelier Vyvey & Partners/Groep Vanhee).

Figuur 6b : Funderings- en rioleringsplan van de nieuwbouwtoestand (© Architectenatelier Vyvey & Partners/Groep Vanhee).

Figuur 6c : Doorsnede van de nieuwbouwtoestand (© Architectenatelier Vyvey & Partners/Groep Vanhee).

Figuur 7 : Zicht op de bestaande, af te breken toestand (© Google Street View).

1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek

GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem op te maken. Het onderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van GATE. Aangezien de geplande bodemingrepen plaats hebben binnen een reeds verstoorde zone wordt een archeologienota met beperkte samenstelling opgemaakt.

De archeologienota werd digitaal opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. In die GIS werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, www.geo.onroerenderfgoed.be, www.cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

1.2 Assessment

Door een sterke bouwactiviteit in Torhout in de 19de-20ste eeuw is een groot deel van het bodemarchief in Torhout verstoord. Bij de aanduiding van de stadskern van Torhout als archeologische zone, stelt Onroerend Erfgoed dat het potentieel voor kenniswinst voornamelijk zit in de onbebouwde, open ruimtes tussen de reeds aanwezige bebouwing (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140014>).

Het projectgebied bevindt zich op ongeveer 1 km van deze stadskern. In de 18de eeuw lag het gebied te midden van akker- en graslanden net naast een weg die het centrum van Torhout verbond met het Kasteel Van Wijnendale en het Wijnendalebos, zoals te zien is op de Ferrariskaart (fig. 8). Ook in de 19de eeuw was het gebied nog agrarisch te noemen (fig. 9-11). Hetzelfde beeld is te zien op kaarten uit 1889, 1904 en 1932 (cartesius). In een dergelijk agrarisch

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.

gebied worden archeologische sporen net onder de teelaarde verwacht zonder stratigrafie zoals gekend in stadscontexten.

Bovendien zijn er geen Holocene sedimenten bovenop de Pleistocene sequentie en bestaat de ondergrond op basis van de quartair geologische kaart (fig. 12) uit een eolisch gevormd zanddek daterend uit het Weichseliaan (type 1). Er worden dan ook geen begraven archeologische niveaus verwacht.

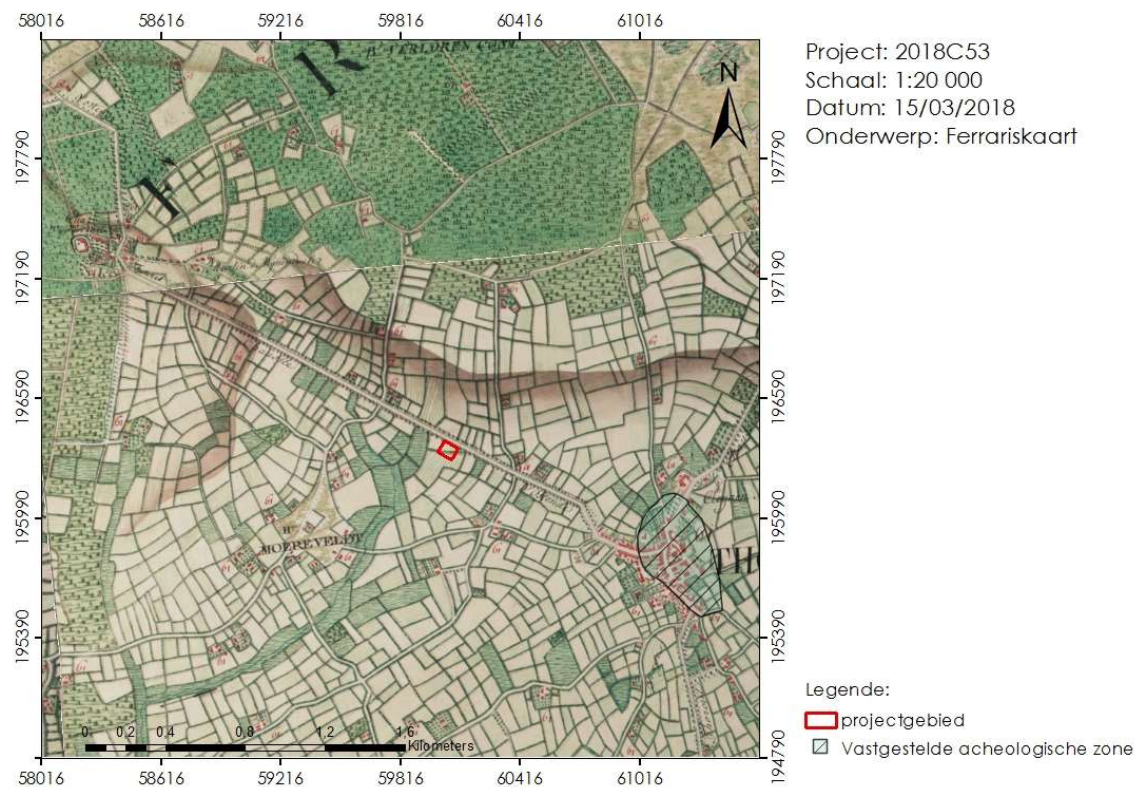
Tussen 1932 en 1971 wordt het projectgebied en de onmiddellijke omgeving sterk ontwikkeld, zoals te zien op een orthofoto uit 1971 (fig. 13). Deze ontwikkelingsfase heeft zonder twijfel een groot deel van het archeologisch bodemarchief verstoord aangezien het archeologisch leesbare niveau zich in deze regio normaliter net onder de teelaarde situeert.

De bouw van de handelsruimtes en de aanleg van de parking vinden plaats in een reeds verstoord bodem en zullen nauwelijks of niet leiden tot extra verstoring van het archeologisch bodemarchief. Bovendien betreft het een fundering op palen die gefundeerd worden door middel van funderingssokkels met relatief geringe afmetingen. Enkel ter hoogte van het buffersysteem onder de parking zullen diepere en enigszins vlakdekkende afgravingen plaats vinden. Gezien hier echter deels reeds een gebouw en deels een parking op is aangelegd, zal hier op deze het archeologisch niveau ook reeds verstoord zijn.

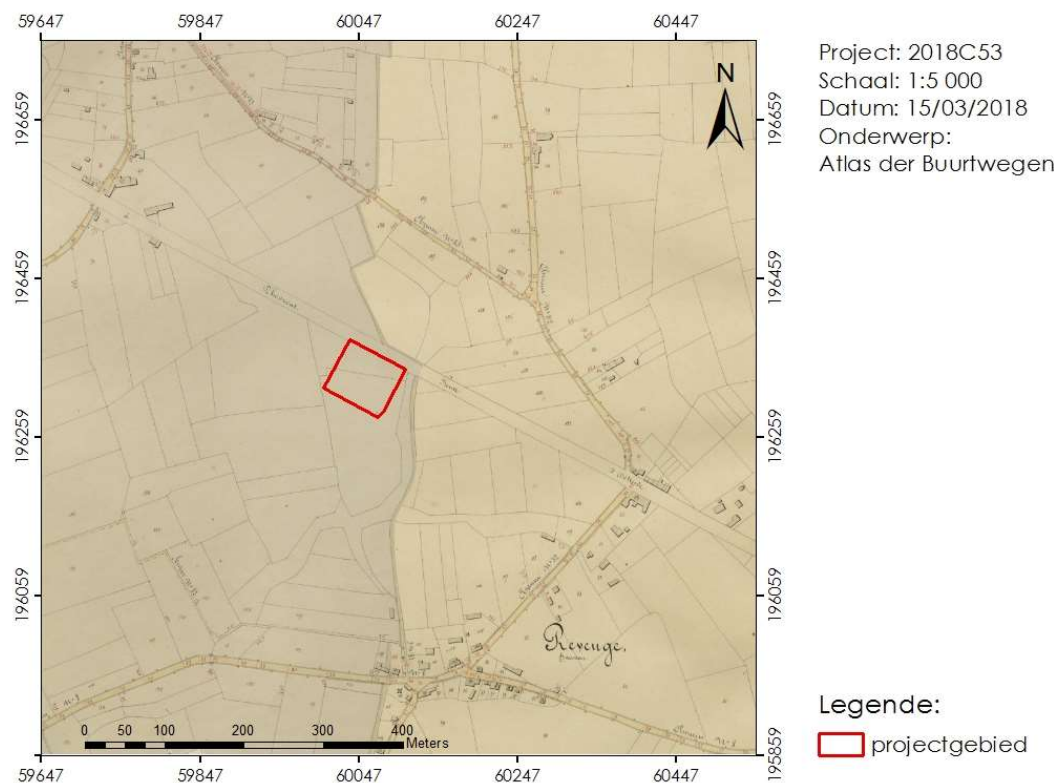
Verder onderzoek is in dit geval niet aangewezen gezien de impact van de nieuwbouwwerken nagenoeg gelijk is aan de impact van de werken voor de aanleg van de bestaande toestand.

De diepste ingrepen, funderingssokkels tot 1,5 m diep, vinden ook plaats in reeds geroerde gronden en deze werken zijn bovendien zeer lokaal van aard en kunnen niet leiden tot ruimtelijke inzichten wanneer deze werken archeologisch opgevolgd zouden worden.

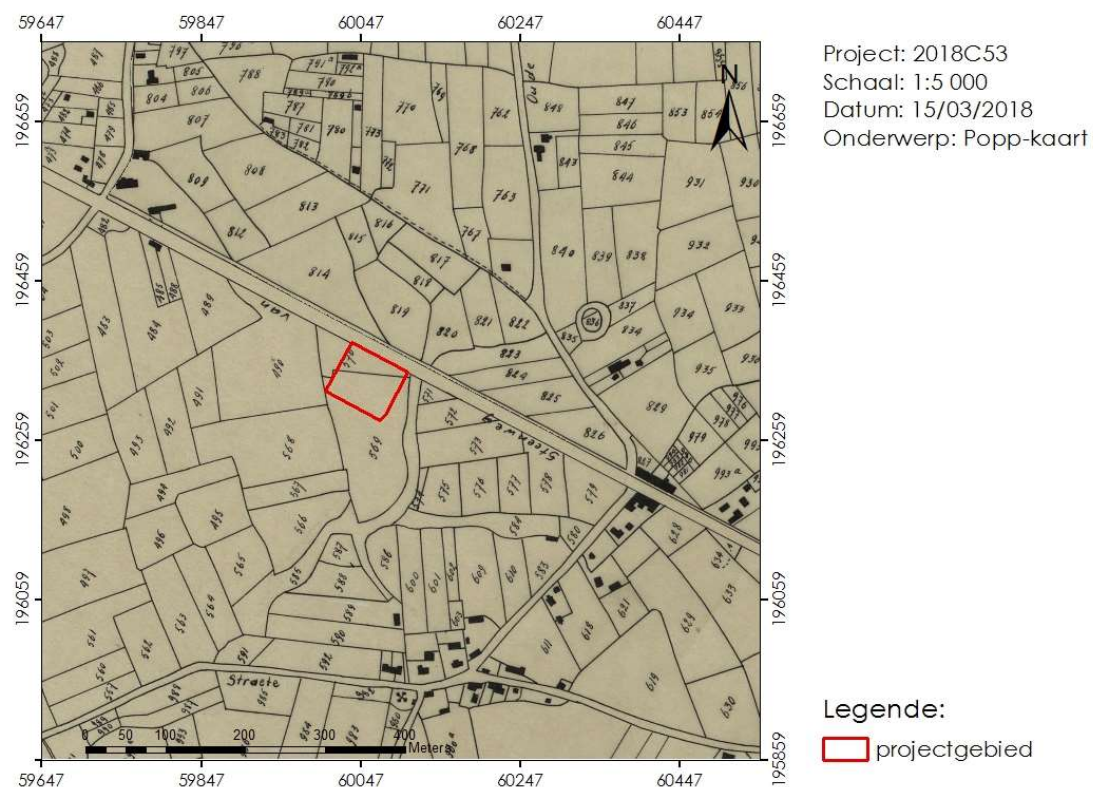
Verder archeologisch vooronderzoek zal bijgevolg amper of niet leiden tot nuttige archeologische kennisvermeerdering en al zal zeker niet als men dit mee neemt in een kosten-baten-analyse. Het terrein kan bijgevolg vrijgegeven worden voor de geplande werkzaamheden.

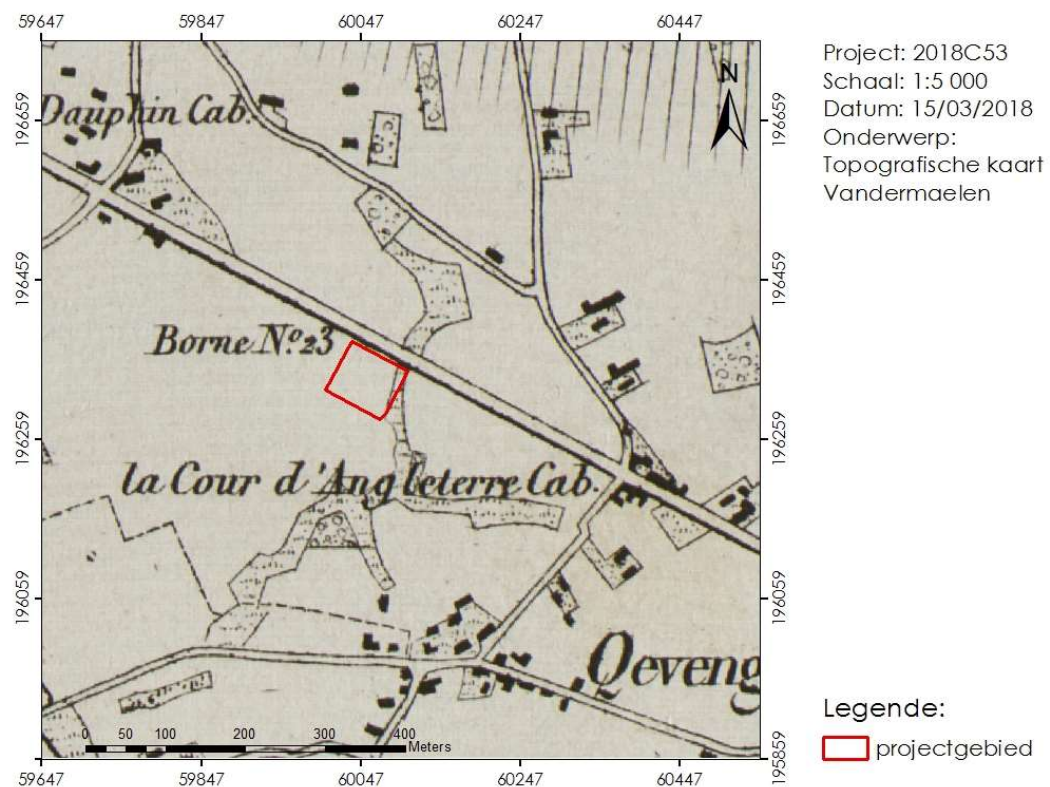
Figuur 8: Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).

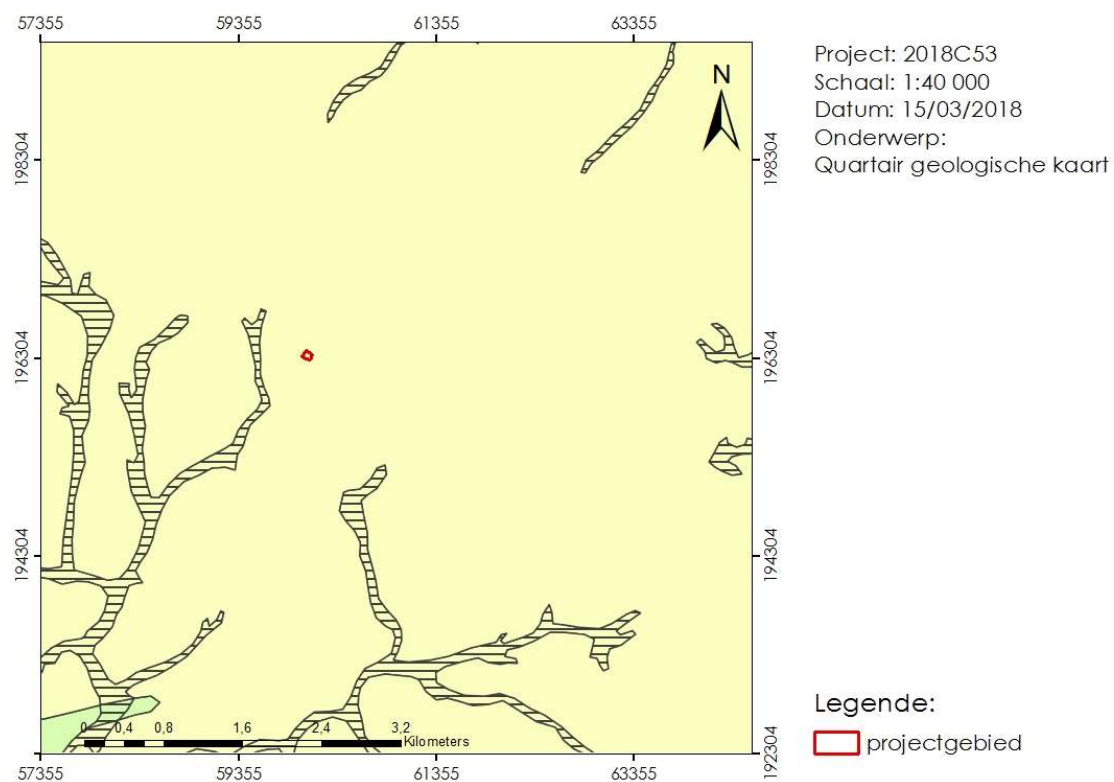
Figuur 9: Uitsnede van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 10: Uitsnede midden 19de eeuwse kadasterkaart van Popp ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 11: Uitsnede midden 19de eeuwse topografische kaart van Vandermaelen ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 12: Uitsnede quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).

Figuur 13: Orthofoto uit 1971 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Bibliografie

Kaartmateriaal:

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris (1771-1778) kaartblad 75-76.

Topografische kaart Atlas der Buurtwegen (1840).

Popp-kaart (1842-1879).

Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854).

Digitale bronnen:

www.geopunt.be

www.cai.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

Bijlage

Figurenlijst:

Figuur 1: Lokalisering Torhout t.o.v. provinciegrenzen (archeoregio's).....	2
Figuur 2: Lokalisatie projectgebied t.o.v. de topografische kaart.....	2
Figuur 3: projectie van het projectgebied op een recente (2016) orthofoto (© GDI Vlaanderen).	3
Figuur 4: Projectie projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© Geopunt).....	3
Figuur 5: werkzaamheden aangeduid op een het GRB-bestand (© GDI Vlaanderen).....	6
Figuur 6a : Ontwerpplan nieuwe toestand (© Architectenatelier Vyvey & Partners/Groep Vanhee).	7
Figuur 6b : Funderings- en rioleringsplan van de nieuwbouwtoestand (© Architectenatelier Vyvey & Partners/Groep Vanhee).	8
Figuur 6c : Doorsnede van de nieuwbouwtoestand (© Architectenatelier Vyvey & Partners/Groep Vanhee).	8
Figuur 7 : Zicht op de bestaande, af te breken toestand (© Google Street View).....	9
Figuur 8: Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).....	10
Figuur 9: Uitsnede van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).....	11
Figuur 10: Uitsnede midden 19de eeuwse kadasterkaart van Popp ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).....	11
Figuur 11: Uitsnede midden 19de eeuwse topografische kaart van Vandermalen ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	12
Figuur 12: Uitsnede quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).	12
Figuur 13: Orthofoto uit 1971 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).....	13